

เสื่อกกกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดบุรีรัมย์

Mat-Kok and the Promotion of Cultural Tourism

Buriram Province

ยโสธรา ศิริภาพระภากร^{1*} สุริยา คลังฤทธิ์² สำเริง อินทยุง³ และชัยนะรินทร์ ทับมะเร็ง⁴

Yasothara Siriphaprapagon^{1*}, Suriya Krangrit², Samroeng Inthayong³
and Chainarin Tubmarerng⁴

Received : March 5, 2023; Revised : April 28, 2023; Accepted : May 1, 2023

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความเรื่อง เสื่อกกกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์เสื่อกก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก เอกสาร รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องมีแบบสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย การลงพื้นที่การศึกษา ศึกษาขั้นตอนการทอ ผู้ให้ข้อมูลหลักรวมทั้งสิ้น 10 คน วิธีการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ เป็นต้น

¹รองผู้อำนวยการสำนักงานสำนักงานนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดสุรินทร์ แห่งที่ 2 วัดป่าโยธาประสิทธิ์ ตำบลนอกเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์; Deputy Director of the 2nd Surin Provincial Dharma Practice Office, Wat Pa Yotha Prasit, Nok Mueang Subdistrict, Mueang Surin District, Surin Province, Thailand.

²นักวิชาการอิสระ บ้านศาลาสამัคคี ตำบลชบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์; Independent academician Ban Sala Samakkhi, Chob Sub-district, Sangkha District, Surin Province, Thailand.

³นักวิชาการอิสระ บ้านตะโก ตำบลโคกยาง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์; Independent Academician, Ban Tako, Khok Yang Subdistrict, Prakhon Chai District, Buriram Province, Thailand.

⁴คณะเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Faculty of Agriculture and Agricultural Industry, Surindra Rajabhat University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : yasothara.s@gmail.com

Citation : Siriphaprapagon, Y., Krangrit, S., Inthayong, S. and Tubmarerng, C. (2023). Mat-Kok and the Promotion of Cultural Tourism Buriram Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat*. 1(5) : 83-96;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jasrru.2023.34>

ผลการศึกษาพบว่า อาณาบริเวณรอบบริบทภูเขาพนมรุ้ง มีอรรถธรรมทางประวัติศาสตร์ ตำนานความเชื่อพิธีกรรมและศาสนา มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บริบทโดยรวมมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ โบราณสถานปราสาทพนมรุ้ง อโรคยาศาลาหนองบัวราย อโรคยาศาลาโคกเมืองธรรมศาลา (ที่พักคนเดินทางสมัยโบราณ) ปราสาทเมืองต่ำ เป็นพื้นที่อาศัยของกลุ่มชนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีหัตถกรรมทอผ้า เป็นผลิตภัณฑ์ในครัวเรือนของชุมชนแถบนี้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เสื้อก๊วก ได้แก่ 1) ด้านลวดลาย 2) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 3) อิงประวัติศาสตร์ 4) สัญลักษณ์อำนาจและโชคติ ได้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่สำคัญของชุมชน และเป็นฐานทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์ ที่สามารถสร้างการท่องเที่ยวและเป็นส่วนเสริมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี สร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์ เสื้อก๊วก คือ แปรสภาพจากลักษณะเดิมเป็นกระบวนการผลิตเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค สร้างแรงดึงดูดแก่ผู้ที่ต้องการ (1) การบริการ (2) การออกแบบ ช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจต่อสินค้า การสร้างมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ 1) การเล่าเรื่อง 2) กระบวนการผลิต 3) ทักษะการออกแบบ 4) ความหมาย 5) อิงประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นเป็นความสำคัญ ในการเข้าถึงข้อมูลพื้นฐาน ที่มีต่อการการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมช่องทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และประเพณีประจำปี เป็นต้น

คำสำคัญ (Keywords) : ทรัพยากรการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, เสื้อก๊วก, จังหวัดบุรีรัมย์

Abstract

An article on Mat-Kok and the promotion of cultural tourism Buriram Province The objectives are 1) to study tourism resources and Kingdom mat products. Prakhon Chai District Buriram Province By collecting information from relevant documents, research reports, there is an interview form for the target group. field study study the process of weaving A total of 10 main informants, descriptive and analytical study methods, etc.

The study found that The area around Phanom Rung mountain context There are historical civilizations, myths, beliefs, rituals and religions. from the past to the present The overall context has cultural attractions, such as the ancient ruins of Prasat Phanom Rung. Arokaya Sala Nong Bua Rai Arokaya Sala Khok Mueang, Dhamma-

Citation : โยโสธรา ศิริภาพระภากร, สุริยา คลังฤทธิ์, สำเริง อินทยุ่ง และชัยชนะรินทร์ ทับมะเริง. (2566). เสื้อก๊วกกับการส่งเสริม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ. 1(5) : 83-96;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jasrru.2023.34>

sala (ancient travelers accommodation), Prasat Mueang Tam It is an area inhabited by ethnic groups from the past to the present. There are hand-woven handicrafts. It is a household product of this community.

The development of Mat-Kok products are 1) Pattern 2) Creativity 3) Historical 4) Symbol of power and good luck. has become an important product of the community And it is a cultural base that affects community tourism as a product. That can create tourism and be a good extension of tourism Create product value Mat-King is transformed from the original appearance into a production process. to meet the needs of consumers To attract people who want (1) service (2) design helps stimulate and create interest in the product. Creating added value includes 1) storytelling 2) production process 3) design skills 4) meaning 5) based on local history. is important to access basic information To the development of the community and promotion of cultural tourism channels. and annual traditions, etc.

Keywords : Tourism Resources, Cultural Tourism, Kingdom Mats, Buriram Province

บทนำ (Introduction)

บริบทพื้นที่อีสานเป็นแหล่งอารยธรรมและประวัติศาสตร์มีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และพิธีกรรม มีคติความเชื่อแบบดั้งเดิมและผสมผสานกับศาสนาพราหมณ์ ฮินดู สิ่งเหล่านี้เป็นบ่อเกิดทางวัฒนธรรม และประเพณีที่สำคัญ และยังรักษา อนุรักษ์ สืบทอดในปัจจุบัน แดบพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรอบอุทยานภูเขาคันทรังแต่เดิมเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และกลายเป็นพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ของประเทศไทย ในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ในดินแดนแถบนี้แต่เดิมได้กล่าวถึง ความฉลาดกลุ่มชนที่มีต่อการสร้างบ้านแปลงเมือง คู่น้ำคันดิน สระน้ำขนาดใหญ่ และปราสาทหินหลายจุดที่อยู่ใกล้เคียงกันล้วนมีความสำคัญและถือเป็นแหล่งชุมชนโบราณที่มีการอาศัยมานานหลายยุคสมัย ตั้งแต่อดีตนับพันปี มีการถักทอสิ่งต่างๆ มีแหล่งเครื่องปั้นดินเผา และมีการแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชน จึงกลายเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าในปัจจุบันที่น่าเรียนรู้ในด้านผ้าไหมที่ใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มมาเป็นเวลาหลายร้อยปี มีผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากชุมชนท้องถิ่นคือเครื่องจักสานจากวัสดุทางธรรมชาติ ได้แก่ การทอกก เป็นหัตถกรรมการทอกกใช้ในครอบครัว ถ้ามี

Citation : Siriphaprapagon, Y., Krangrit, S., Inthayong, S. and Tubmarerng, C. (2023). Mat-Kok and the Promotion

of Cultural Tourism Buriram Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat*. 1(5) : 83-96;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jasrru.2023.34>

มากก็จะจำหน่ายในชุมชนท้องถิ่น เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างรายได้ และมีชื่อเสียงในจังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีกลุ่มผู้มาใช้บริการทั้งในและต่างประเทศเดินทางเข้ามา ก่อให้เกิดมูลค่าทางด้านการค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน การท่องเที่ยววัฒนธรรมประเพณีและอัตลักษณ์ ดังนั้น ผ้าไหมและเสื่อกกเป็นสินค้าสำคัญของชุมชน ผลิตภัณฑ์เหล่านี้สามารถนำมาเป็นแบบสากลหรือการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ได้อย่างหลากหลาย ผ้าไหมกับเสื่อกก มีความผูกพันและเกี่ยวข้องกับทางด้านความเชื่อและศาสนาเฉพาะถิ่น และวัฒนธรรมกลุ่มชนที่อาศัยโดยรอบอาณาบริเวณอีสานใต้ (โยธธารา ศิริภาพระภากร, 2561 : 5) ในด้านวิถีชีวิตของคนเอเชียมาنانับศตวรรษได้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งสะท้อนให้เห็นความเป็นมาในอดีต การย้ายถิ่นฐาน โครงสร้างทางสังคม การค้า ตลอดจนแนวความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งกลั่นกรองจากปรากฏการณ์รอบตัว (ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล, 2536 : 21) ผ้าไหมและเสื่อกก นอกจากจะเป็นเครื่องนุ่งห่มและเครื่องประดับแล้ว ยังเป็นผลงานทางด้านศิลปะอีกแขนงหนึ่งที่บ่งบอกถึงด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิตของกลุ่มชนในสังคมนั้นๆ ความงามที่ปรากฏเป็นลวดลาย ความประณีต มีความชาญฉลาดแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น และอารยธรรมความเจริญของกลุ่มชนที่สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมการทอ จนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ความงามของผลิตภัณฑ์นั้นบ่งบอกถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นความสุนทรีย์ยะลักษณ์ความเป็นอยู่ของท้องถิ่น ประเทศไทยถือว่าเป็นงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่มีแพร่หลายอยู่ทั่วทุกภาค และในแต่ละภาคก็มีวิธีการและลักษณะเฉพาะถิ่นที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ

เทคนิคการผลิตมีหลายวิธี ผ้าทอพื้นเมืองที่ทอด้วยมือและเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น เอกลักษณ์การทอ เกิดจากความชำนาญของช่างทอ ที่สืบเชื้อสายมาจากกลุ่มชนต่างๆ เช่น กลุ่มลาว กลุ่มเขมร กลุ่มกวย-ส่วย ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย มาบัดนี้ได้กลืนกลืน แต่สิ่งหนึ่งที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นความสามารถที่ตกทอดมาตามสายเลือดและยังคงอยู่ ยังพบว่ามีคนกลุ่มอื่นที่มีความสามารถในการทอ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (เริงฤทธิ์ วัฒนศึกษา, 2533 : 37) จากความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ของอีสาน มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีก็ส่งผลให้อีสานเป็นแหล่งรวมของชาติพันธุ์หลายกลุ่มอันนำไปสู่วัฒนธรรมอันหลากหลาย (ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์, 2545 : 40) ปัจจุบันการทอผ้าและทอเสื่อกกได้เปลี่ยนวิถีทางจากการผลิตเพื่อใช้เองภายในครัวเรือนมาเป็นการผลิตในเชิงธุรกิจมากขึ้น จากอุตสาหกรรมครัวเรือนก็ขยายกว้างมาเป็นอุตสาหกรรมในหมู่บ้าน ชุมชน ท้องถิ่น และสู่อุตสาหกรรมส่งออกตามความต้องการของท้องตลาด จากการสืบทอดตามบรรพบุรุษเปลี่ยนมาเป็นการเรียนการสอน จากลวดลายที่ไม่มีแบบแผนกลายเป็นลวดลาย

Citation : โยธธารา ศิริภาพระภากร, สุริยา คลังฤทธิ์, สำเริง อินทยุง และชยันะรินทร์ ทับมะเรียง. (2566). เสื่อกกกับการส่งเสริม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ. 1(5) : 83-96;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jasru.2023.34>

ที่มีแบบแผน ประโยชน์ใช้สอยถูกประยุกต์เพื่อให้เข้ากับยุคสมัย (ศิริยญา หาญไชยชนะ, 2545 : 4-5)

ปัจจุบันมีจำนวนผู้ผลิตสินค้าเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อการกลยุทธการแข่งขันทางการตลาด จากการแข่งขันด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และราคามาสู่การแข่งขันด้านสัญลักษณ์จากความเป็นรูปธรรมมาสู่นามธรรมเนื่องจากเทคโนโลยีสมัยใหม่สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีรูปลักษณะคุณสมบัติ ทำให้กำหนดผลิตภัณฑ์ทุกวันนี้ผู้ผลิตมีความพยายามในการให้ข้อมูลมากขึ้น ในขณะที่ผู้บริโภคได้รับข้อมูลที่น้อยลง เมื่อผู้ผลิตปรับมาใช้กลยุทธ์ด้านราคาในการดำเนินธุรกิจแข่งขันกำหนดราคา ที่สูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงทำให้ผู้ผลิตต้องประสบกับปัญหาด้วยเศรษฐกิจ และกลายเป็นการแข่งขันเรื่องราคาที่ไม่มียุติสิ้นสุด ดังนั้น ผู้ผลิตในปัจจุบันจึงเล็งเห็นความสำคัญในเรื่องการสร้างเอกลักษณ์ ที่โดดเด่นทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ เพื่อมาสร้างผลิตภัณฑ์แบบใหม่ที่สามารถเป็นตัวดึงดูด ผู้มาใช้บริการมากขึ้นและภาพลักษณ์ตราสินค้าแนวคิดดังกล่าวจึงนำไปสู่การสร้างความแตกต่างที่เกิดขึ้นในจิตใจ ให้ผู้บริโภครับรู้คุณค่าด้านความต่างทางสัญลักษณ์ เป็นความแตกต่างที่เป็นอัตลักษณ์ และยากต่อการเลียนแบบ เป็นวิถีวัฒนธรรมภูมิปัญญาพื้นถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงกันกับมิติการพัฒนาเช่น พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติกับวิถีชีวิต ในพื้นที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีศักยภาพเหมาะสมในการท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอทำให้ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวจำนวนเพิ่มมากขึ้นชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาเที่ยวชมมากมาย ดังนั้นจึงเป็นโอกาสดีที่จะสร้างกระแสการท่องเที่ยวหมู่บ้านที่ผลิตสินค้าผ้าไหมและเสื่อกก บ้านตะโก บ้านบุ อำเภอบัวชุม จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เป็นงานหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงของกลุ่มจังหวัดบุรีรัมย์ (บุญเลี้ยง ฉิมมาลี, 2550)

นักศึกษาและคณะจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เสื่อกกกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดบุรีรัมย์ เห็นว่าอัตลักษณ์อันโดดเด่นของหมู่บ้านทอเสื่อกก มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นที่สามารถนำมาสร้างคุณค่าทางผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้อย่างหลากหลายและสามารถ ให้เป็นที่รู้จักในด้านเป็นฐานที่มีการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบริบทพื้นที่แหล่งโบราณสถานที่มีอยู่อย่างมากมาย เป็นการสร้างฐานทางเศรษฐกิจเพิ่มรายได้แก่ผู้ประกอบการอาชีพและชุมชนสร้างชื่อเสียงแก่จังหวัดและประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์เสื่อกก อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการเก็บข้อมูลโดย การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา โดยมีขอบเขต ดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. บริบทพื้นที่ที่มีการทำเสื่อกก ประวัติความเป็นมาข้อมูลทางภูมิศาสตร์ การเข้าถึงชุมชนทอเสื่อกก อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดบุรีรัมย์

2. ขั้นตอน กระบวนการทอเสื่อกก ในอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดบุรีรัมย์

3. กระบวนการจัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากฐานทรัพยากรเสื่อกก ในอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตด้านพื้นที่

บ้านตะโก-บ้านบุ ตำบลโคกยาง อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตด้านประชากร

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นักวิชาการ 2 คน ผู้สาน ทอเสื่อกก 5 คน กลุ่มผู้จำหน่ายตัวแทนองค์กร หรือผู้ทำหน้าที่หน้ารับซื้อไปจำหน่ายในงานหัตถกรรม จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศอัตลักษณ์ที่ได้ทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนกับการทอเสื่อกก จังหวัดบุรีรัมย์ ใช้เป็นข้อมูลสำคัญเพื่อประกอบการศึกษาของผู้สนใจและการนำเสนอของผู้ประกอบการค้าได้ครอบคลุมมิติเพื่อให้เกิดความน่าสนใจและมีข้อมูลนำเสนอลูกค้า

2. ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศด้านการผลิตที่มีคุณภาพที่ได้จากชุมชน

3. เข้าใจผลิตภัณฑ์ที่ได้จากชุมชนเพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน และทราบข้อมูลของผู้มาบริการว่ามีความพึงพอใจในงานชิ้นใดและสามารถนำไปสู่ตลาดอื่น ๆ ได้อย่างเป็นสากลเพิ่มมากขึ้น

Citation : ยโสธรา ศิริภาพระภากร, สุริยา คลังฤทธิ์, สำเริง อินทยุง และชัชชนะรินทร์ ทับมะเร็ง. (2566). เสื่อกกกับการส่งเสริม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ. 1(5) : 83-96;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jasrru.2023.34>

ข้อตกลงเบื้องต้นและข้อจำกัดในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการเสื่อกักกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการศึกษาพบว่า

อัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนการท่องเที่ยว

เขตพื้นที่ของอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญมากมายแห่ง ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์เขาพนมรุ้ง แหล่งโบราณสถานปราสาทเมืองต่ำ ปราสาทโคกเมือง ปราสาทบุยุชิ ปราสาทเขาปลายบัด 1 ปลายบัด 2 ในบริบทพื้นที่ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านการเกษตรและทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และยังเป็นแหล่งผลิตหัตถกรรมชุมชน ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดบุรีรัมย์ เทศกาลชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี การสานเสื่อกก การประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้นำเสนออัตลักษณ์ และผลการพัฒนาให้เป็นที่ประจักษ์ชุมชนแห่งนี้ มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวเสื่อกกที่มีเอกลักษณ์สวยงามวิจิตรเฉพาะถิ่น มีความสวยงามประณีตตามแบบพื้นบ้านที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

แนวคิดพัฒนารูปแบบใหม่จากเดิมที่เน้นผลักดันสินค้าไปขายนอกชุมชนโดยหน่วยงานภาครัฐ จึงได้นำแนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จากการดึงเสน่ห์ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีวัฒนธรรมเพื่อให้ผู้มาเยือน มาท่องเที่ยวในชุมชน และเป็นการกระจายสินค้าเพื่อให้เกิดรายได้ มีอาชีพเสริม ที่สำคัญจะส่งผลทำให้เกิดความอบอุ่นในครอบครัว ลดการไปจำหน่ายสินค้านอกชุมชน ดังนั้น การดำเนินงานตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว เป็นการผสมผสานแนวความคิดสร้างสรรค์ เชื่อมโยงการท่องเที่ยวและบริการเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจและความเข้มแข็งของชุมชนให้มีความมั่นคงยั่งยืน (ยโสธรา ศิริภาพระภากร, 2562 : 5-6) คุณลักษณะอัตลักษณ์ทางมรดกทางวัฒนธรรมของภูมิปัญญาพื้นบ้าน เป็นนวัตกรรมมรดกวัฒนธรรมของกลุ่มของกลุ่มชาวไทยเชื้อเขมร สร้างสรรค์ลวดลาย ที่มีอิทธิพลและบทบาทที่มาจากฐานคติ ประโยชน์สาระจากแนวคิดนี้สามารถให้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะแห่งอัตลักษณ์ทางมรดกทางวัฒนธรรมของภูมิปัญญาพื้นบ้าน สืบออกมาในมิติในฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า

ลวดลายที่ได้จากสื่ออีกที่เป็นเอกลักษณ์ โดดเด่น ได้แก่ ปราสาทพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ ช้าง ม้า นางอัปสรนำไปสู่ ผลการศึกษาทำให้มีความเชื่อในด้านความเจริญ ความเป็นสิริมงคล ความโชคดี และอำนาจ วาสนา ของผู้ครอบครอง เป็นต้น

ภาพที่ 1 สื่ออีก ลวดลายสร้างสรรค์ (ชาย)

ภาพที่ 2 ปราสาทพนมรุ้ง (ขวา)

ที่มา : ยโสธรา ศิริภาพระภากร (2565 : 1)

ลวดลายที่ได้จากการทอสื่ออีก รูปภาพของพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ นาคราช มักนำไปประดับตกแต่งตามบ้านเรือน โรงแรม สถานประกอบการ มีบทบาทต่อการอธิฐาน ความสำเร็จ อำนาจ โชคดี และมีเงินทองกับชื่อเสียง เป็นต้น ฐานคติที่ได้จากความเชื่อ ผลการศึกษาพบว่า มีบทบาทในด้านศูนย์ร่วมพลังทางจิตวิญญาณ ที่มีบทบาทในด้านเป็นสัญลักษณ์ศักดิ์สิทธิ์ แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ จัดอยู่ในรูปแบบผู้มีบทบาทที่เกี่ยวข้องในเรื่องความมั่งคั่ง ร่ำรวย กับความสมบูรณ์ทางจิตวิญญาณด้วย ชุมชนบริเวณแถบนี้มีความเชื่อที่มีต่อลวดลายและความหมายและรับรู้ได้ถึงความหมาย ทั้งยังมีผลสะท้อนต่อด้านจิตวิญญาณ ได้เป็นส่วนช่วยเสริมสร้างทางอารมณ์แก่ผู้ครอบครอง สวมใส่ อีกทางหนึ่งสร้างคุณค่า ประโยชน์ที่ทำให้ลวดลายที่มีความเกี่ยวข้องในด้าน คำสอน คติ ที่มาตำนานและผสมผสานกับพลังเหนือธรรมชาติ โดยผ่านสัญลักษณ์และการให้ความหมาย อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้บุคคลผู้สวมใส่เกิดความรู้สึก เป็นเสมือนสิ่งที่ช่วยเสริมให้ ชีวิตความเป็นอยู่ เกิดความราบรื่น โชคดี เป็นต้น

Citation : ยโสธรา ศิริภาพระภากร, สุริยา คลังฤทธิ์, สำเริง อินทยุง และชยันนรินทร์ ทับมะเริง. (2566). สื่ออีกกับการส่งเสริม

การท่องเที่ยววัฒนธรรม จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ. 1(5) : 83-96;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jasrru.2023.34>

พัฒนาผลิตภัณฑ์ เสื่อก๊ก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ผลิตภัณฑ์ของชุมชน กรณีศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดการทอเสื่อก๊ก บ้านตะโก-บ้านบุ ตำบลโคกยาง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษา พบว่า ด้านภาพรวม มีความโดดเด่น การลงสีความเงางาม ทอด้วยฝีมือประณีต สีไม่ตก และด้านสุนทรียภาพ คือ ความงามจากลวดลายที่มีการจัดวางองค์ประกอบที่ประสานสัมพันธ์กันระหว่างโครงสร้างที่กลมกลืนกับลวดลายธรรมชาติ มีการตัดทอนอย่างลงตัวสอดคล้องกับรูปแบบของต้นกก ความลงตัวที่พอดิเกิดขึ้นจากภูมิปัญญาที่ผ่านการกลั่นกรองมาหลายชั่วอายุคนและมีการสืบทอดต่อกันมาจนเป็นองค์ความรู้ของชุมชนในการมองเห็นความงามร่วมกัน

ภาพที่ 3 การสัมภาษณ์เทคนิคการออกแบบ (ซ้าย)

ภาพที่ 4 เสื่อก๊ก ออกแบบลายนางอัปสร (ขวา)

ที่มา : ยโสธรา ศิริภาพระภากร (2565 : 2)

ภาพที่ 6 เสื่อก๊ก ลวดลายอัตลักษณ์และลายสร้างสรรค์จากปราสาทพนมรุ้ง

ที่มา : ยโสธรา ศิริภาพระภากร (2565 : 3)

Citation : Siriphaprapagon, Y., Krangrit, S., Inthayong, S. and Tubmarerng, C. (2023). Mat-Kok and the Promotion of Cultural Tourism Buriram Province. *Journal of Academic Surindra Rajabhat*. 1(5) : 83-96;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jasrru.2023.34>

(1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน จากการศึกษา มีวงจรการปลูกต้นกัก ตามพื้นที่ต่าง ๆ ของชุมชน และต้นกักที่มีคุณภาพที่ดี และกระบวนการอื่น ๆ มีดังนี้ (1) กระบวนการปลูกต้นกัก ที่มีคุณภาพงจระใหม่ (2) การกระบวนการย้อมไหมสร้างมูลค่าเพิ่ม (3) การคิดตลาดที่มีความโดดเด่น น่าซื้อหาและถือเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ปราสาทพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ นาคราช ช้างคู่ ม้า นางอัปสร เป็นต้น (4) การออกแบบใหม่เพื่อเพิ่มมูลค่าด้านตลาด (5) กระบวนการเตรียมวัตถุดิบ วิธีการทอ การย้อมสี ลงตลาด ทั้งนี้จำเป็นต้องใส่ที่มาและสัญลักษณ์ในการสื่อความหมายด้านตำนานและความเชื่อ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่ากับทั้งได้เป็นแนวทางสร้างคุณค่าได้อีกทางหนึ่ง

(2) การทอเสื่อกก กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ เรื่องตลาดและคำสอนในของจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้เลือกชุมชนบ้านตะโก-บ้านบุ ตำบลโคกยาง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นพื้นที่ศึกษา (Case Study) เพื่อให้เห็นภาพรวมของการวิเคราะห์การทอเสื่อกก มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และตลาดก็เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพและเพิ่มมูลค่า ดังต่อไป การพัฒนาตลาดของเสื่อกกให้มีความละเอียดมากกว่าเดิม ความคงทน การสะท้อนของสี และการนำสัญลักษณ์อื่นๆมาประยุกต์ใช้ และตลาดที่นำเข้ามาต้องพอเหมาะกับการนำไปใช้ ได้แก่ นำไปอัดกรอบที่ระลึก การนำไปฝากผู้หลักผู้ใหญ่ และรูปแบบสำเร็จรูปที่สามารถซื้อหาได้เลยในที่เดียว และเพียงพอต่อการเลือกสรรในพื้นที่ของชุมชน เป็นต้น

การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์จากเสื่อกก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

(1) การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้า มีผลผลิตมาแปรสภาพจากลักษณะเดิมไปเป็นกระบวนการผลิตไม่ซับซ้อน อาจเกิดจากการแปรสภาพตามธรรมชาติให้ต่างไปจากเดิมเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค เช่น เครื่องตกแต่งอาคาร บ้านเรือน สถานที่ และ เครื่องประดับทั้งนี้จำเป็นต้องเป็นสิ่งสร้างแรงดึงดูดแก่ผู้ที่ต้องการ เป็นสำคัญ

(2) วิธีการนำนวัตกรรมชุมชน ช่วยสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และบริการ นวัตกรรมความคิดการกระทำสิ่งใหม่ ถือเป็นแนวคิดเชิงกลยุทธ์ที่ทำให้เกิดการแข่งขัน สร้างสรรค์ พัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้นบางครั้งก็เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสิ่งที่มีอยู่เดิมไปอย่างสิ้นเชิง เพื่อให้สร้าง

Citation : โยโสธรา ศิริภาพระภากร, สุริยา คลังฤทธิ์, สำเริง อินทยุง และชยันนรินทร์ ทับมะเริง. (2566). เสื่อกกกับการส่งเสริม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ. 1(5) : 83-96;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jasru.2023.34>

โอกาสทางการตลาดใหม่ ๆ เพื่อให้สิ่งที่มีอยู่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป นวัตกรรมเป็นสิ่งที่ภาคธุรกิจและผู้ประกอบการนิยมนำมาใช้ในการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และบริการ

(3) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ เป็นการปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้เกิดสินค้าใหม่ เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเดิม เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งานให้กับสินค้าในการใช้งาน ปรับเปลี่ยนวิธีการใช้งานให้ง่ายขึ้น ยืดอายุการใช้งานให้ยาวนานกว่าเดิม เพื่อเป็นการสร้างความแตกต่าง นำไปสู่การสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างตรงจุด เพื่อให้ลูกค้าเห็นคุณค่าของสินค้าและยินดีที่จะเสียเงินซื้อสินค้าเหล่านั้น ถึงแม้จะมีราคาสูงขึ้นก็ตาม

(4) นวัตกรรมบริการเป็นการปรับปรุงเพื่อสนองให้ลูกค้าเกิดความพอใจในบริการนั้นๆ ได้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอทางเลือกของการบริการที่หลากหลาย มีความเหมาะสมอำนวยความสะดวกและทำให้ผู้ใช้บริการรู้สึกถึงคุณค่าของบริการนั้น ๆ เครื่องมือที่จะช่วยปรับปรุงผลิตภัณฑ์และบริการเดิมให้ดีขึ้นไปจนถึงการสร้างสรรคให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ได้เป็นอย่างดีในยุคนี้ก็คือการนำเอาเทคโนโลยีมามีส่วนร่วมและปรับใช้ในด้านต่าง ๆ เช่น

(4.1) การสร้างมูลค่าให้กับบริการเป็นการบริการผู้เข้ามาบริโภคเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถสร้างมูลค่าได้อีกทางที่สร้างความประทับใจ

(4.2) การสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงามและพัฒนาประสิทธิภาพและสามารถรักษาสินค้าให้มีอายุและระยะเวลาการจำหน่ายได้นานยิ่งขึ้น

ผู้ศึกษาและคณะได้เสนอแนวทางสร้างมูลค่า 5 วิธี ได้แก่ (1) แหล่งวัตถุดิบ เรื่องเล่าให้มีความสำคัญกับที่มาของวัตถุดิบที่นำมาทำเป็นสินค้านั้น ๆ ว่าเป็นวัตถุดิบชั้นดี วัตถุดิบหายาก (2) กระบวนการผลิต เรื่องเล่า ตำนาน ฐานคติ พลังทางบวกทำให้ลูกค้ารู้สึกว่าการซื้อสินค้าที่กำลังสัมผัสอยู่นั้นกว่าจะได้มาไม่ได้ง่าย ต้องผ่านกระบวนการ ขั้นตอน (3) ผู้ผลิต ผู้ออกแบบเรื่องเล่าให้มีความสำคัญกับคนทำต้องเป็นคนทำที่มีชื่อเสียงจะได้ผลดี (4) ความเชื่อเรื่องเล่า นำความเชื่อมาเป็นจุดขาย เต็มอภินิหาร หรือส่อแววอันน่าเชื่อว่าจะมีอภินิหารก็ได้ (5) อิงประวัติศาสตร์ ความเป็นมาเรื่องเล่า ตำนาน ความเชื่อ นำเอาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มาอิงทำให้สินค้าดูมีมูลค่าในสายตาคนที่ชอบประวัติศาสตร์

หน่วยงานที่นำผลการศึกษาไปใช้

1. หน่วยงานการท่องเที่ยวเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวเพื่อการเข้าถึง ประชาสัมพันธ์
2. หน่วยงานทางวัฒนธรรมใช้เป็นแหล่งความรู้เพื่อการเข้าถึงทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ ศึกษาถึงความเป็นอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวอีก
3. หน่วยงานการศึกษาใช้เป็นแหล่งศึกษาข้อมูลเพื่อการเข้าถึง, การศึกษาด้านผลิตภัณฑ์สื่ออีก วัฒนธรรม ความเป็นมา ความสำคัญ การท่องเที่ยวและพื้นที่ที่บริบทโดยรอบ
4. หน่วยงานประชาชนใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวพานิชและสืบค้น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ (Suggestion)

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

1. ทุกส่วนงานทั้งภาครัฐและเอกชน ชุมชน ต้องร่วมปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสร้างสรรค์เพื่อพัฒนางานให้เกิดคุณภาพในมิติต่าง ๆ
2. ชุมชนพัฒนาทักษะ ลวดลาย สามารถใช้ประโยชน์ เพื่อสร้างรายได้ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นทรัพยากรของชุมชนตนเอง
3. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดบุรีรัมย์ ควรจัดกิจกรรมเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนในงาน ประเพณีประจำปี เพื่อครอบคลุมการท่องเที่ยวมากขึ้น
4. องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องส่งเสริมและแสวงหาแนวทางการจัดการ เพื่อสร้างความมั่นคงและมั่นใจต่อชุมชน ต้องจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมและมีรายละเอียดของเนื้อหาทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งผลิตภัณฑ์ชุมชนในพื้นที่ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน และความสำคัญของชุมชน และมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละพื้นที่ ตลอดจนการจัดการภูมิความรู้ ให้กับชุมชน และเยาวชน แต่ละพื้นที่ได้อย่างเข้าใจเพื่อการพัฒนาและต่อยอดต่อไปได้
2. ควรที่จัดการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ ให้เหมาะสม แต่ละแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งแนะนำสถานที่เพิ่มเติมได้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง (References)

- ทรงศักดิ์ ปรารงค์วัฒนากุล. (2536). **ผ้าเอเชียมรดกร่วมทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเลี้ยง ฉิมมาลี. (2550). **คำสอนมุขปาฐะที่สะท้อนจากลายผ้าทอมือของกลุ่มชาติพันธุ์ออสโตรเอเชียติกในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำแม่โขง**. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ยโสธารา ศิริภาพระภากร, พระสำเร็จ อินทยุง, สุพัตรา วยะลุน, สุทัศน์ ประทุมแก้ว และสุริยา คลังฤทธิ์. (2562). การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวตามเส้นทางแสวงบุญในมิติทางศาสนา : กรณีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านศาสนา วัดโยธาประสิทธิ์ ตำบลนอกเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์จังหวัดสุรินทร์. ในการประชุมวิชาการระดับชาติการท่องเที่ยวและการโรงแรมร่วมสมัย ครั้งที่ 6 “ท่องเที่ยวโรงแรม รวมเสริม รวมสร้าง รวมสมัย”. 6 มิถุนายน 2562. หน้า 278 -286. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยโสธารา ศิริภาพระภากร. (2561). โขนดาวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยเชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์. **วารสารหาดใหญ่วิชาการ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ (หาดใหญ่วิชาการ)**. 16(2) : 237-249.
- เริงฤทธิ์ วัฒนศึกษา. (2533). **การเปลี่ยนแปลงการผลิตผ้าไหม : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตสุขาภิบาลชนบทอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น**. ปรินญาณิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ศิริญา หาญไชยชนะ. (2545). **เส้นสายลายไหม**. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.
- ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (2545). **รูปแบบศิลปะและการจัดการผ้าทอที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งและการพึ่งตนเองของชุมชนท้องถิ่น : ศึกษากรณีผ้าไหมแพรวาสายวัฒนธรรมผู้ไทจังหวัดกาฬสินธุ์**. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Citation : ยโสธรา ศิริภาพระภากร, สุริยา คลังฤทธิ์, สำเริง อินทยุง และชัยนรินทร์ ทับมะเริง. (2566). เสือกักกับการส่งเสริม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ. 1(5) : 83-96;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jasrru.2023.34>